

Lessons from R. Adin Even-Israel Steinsaltz zt"l

R. Yonatan Cohen
Shabbat Shuvah 5781

1. Nir Manosi, A Final Story About Rabbi Steinsaltz

Beyond the personal encounters, there are of course the books. "The Thirteen Petalled Rose", "The Essential Talmud", "Teshuvah", the volumes explaining the Tanya, the commentaries to the stories of Rabbi Nachman, the books on prayer, books in English that were never translated into Hebrew and of course the monumental translation of the Gemara...word by word and page by page they introduced me to the wonderful world of Torah study and Jewish life in an intelligent and fulfilling way. Like tens of thousands of others, I don't know how I would have begun learning the Gemara without his translation.

Two moments are tangibly engraved on my consciousness. The first was when I read "The Thirteen Petalled Rose", his introduction to the Kabbalah.

The second moment was at a used bookstore in the Clal Center in Jerusalem. By this point, I had already moved to the Nachlaot neighborhood with the explicit aim of researching this Judaism business and seeing where it would take me. Suddenly I caught sight of a book called "Teshuvah" by Rabbi Adin Steinsaltz. Whoa! I took it off the shelf and read the first two chapters, standing right there. At one point I came across the following sentence: "The transition from one type of environment to another, even though it is taken in hundreds or thousands of small steps, inevitably involves one moment of drastic change, quintessentially differing from what was or what will follow." The rabbi compared this to the point at which a person stepping into the sea has to remove his feet from the ground if he wants to start swimming. He elaborated at length on this metaphor, re-emphasizing the importance of taking a leap in a way that cannot be done gradually.

This notion irked me. "Excuse me!" I said to Rabbi Steinsaltz in my head. I have no intention of making any drastic changes. I don't believe in it; I want evolution, not revolution. Every step forward should flow smoothly from the previous step. I'll prove to the esteemed Rabbi Steinsaltz that his generalizations were mistaken - I was going to be a *ba'al teshuvah* (a penitent) that walked, not leaped. I bought the book, kept reading it and it helped me tremendously. At the same time, I was determined to stick to my decision to refute the rabbi's generalizations.

These sorts of statements have a way of pursuing you and even harassing you. As I progressed religiously I had to admit that there was something to what he was saying. It's not that every human being is the same, but rather that teshuva itself requires it: there is something called accepting the yoke of the mitzvot. It's not continuous but rather binary, and it requires a leap. It was two years after I picked up the book "Teshuvah" at the bookstore in the Clal Center, I had just finished reading another book (by a non-Jewish secular writer - that's another story for another time), and it hit me. I decided to commit myself to the mitzvot.

Rabbi Steinsaltz, you defeated me.

2. Nir Manosi, A Story About Rabbi Steinsaltz

1. ניר מנוסי, הרב שטיינזלץ, סיפור אחרון על הרב שטיינזלץ

מעבר למפגשים יש כמובן את הספרים. "שלושה עשר עלי השושנה", "התלמוד לכל", "תשובה", הביאורים לספר התניא, הביאורים לסיפורי רבי נחמן, הספרים על התפילה, ספרים באנגלית שלא תורגמו מעולם לעברית וכמובן הפירוש המונומנטלי לגמרא... ספרי הרב עדין בנו לי את התשובה. מלה אחר מלה ועמוד אחר עמוד הם הכניסו אותי לעולם המופלא של לימוד התורה וההווי היהודי בצורה אינטליגנטית ומפירה. כמו רבבות אחרים איני יודע איך הייתי מצליח להכנס ללימוד הגמרא בלי הפירוש שלו.

שני רגעים חקוקים לי באופן מוחשי. הראשון היה בקריאת "שלושה עשר עלי השושנה", המבוא שלו לקבלה...

הרגע השני היה בחנות ספרים יד שניה במרכז כלל בירושלים. בשלב הזה כבר עברתי לנחלאות במטרה מפורשת לחקור את הנושא היהודי ולראות לאן הוא יקח אותי. פתאום צד את עיני ספר בשם "תשובה" מאת הרב עדין שטיינזלץ. תפוז עלי! לקחתי אותו מהמדף ובמקום קראתי, בעמידה, את שני הפרקים הראשונים. בשלב מסוים נתקלתי במשפט הבא: "המעבר מסוג אחד של סביבה לסוג שונה, אף על פי שהוא נעשה במאות או כאלפי פסיעות קטנות, מכל מקום יש רגע אחד של שינוי דראסטי, שאינו דומה במהותו למה שהיה קודם לכן או למה שיבוא אחריו". הרב המשיל זאת לנקודה בה האדם הפוסע לתוך הים צריך לנתק רגליו מהקרקע אם ברצונו להתחיל לשחות. הוא האריך בכך עמודים רבים, שב והדגיש את חשיבות אלמנט הדילוג והקפיצה שלא ניתן להגיע אליהם בתהליכים הדרגתיים.

הרעיון הזה קומם אותי. סליחה! אמרתי לרב שטיינזלץ בראשי. לי אין שום כוונה לעשות שום שינויים דראסטיים. אני לא מאמין בזה. אני רוצה רק אבולוציה, לא רבולוציה. שכל שלב יבצע באופן חלק מהשלב הקודם. אני הולך להוכיח לכבוד הרב שטיינזלץ שההכללות שלו שגויות, ולהיות בעל תשובה שאינו קופץ אלא הולך. רכשתי את הספר, המשכתי לקרוא בו והוא נתן לי המון, אך דבקתי בהחלטתי הנחושה להפריך את ההכללה של הרב.

אלא שדרכן של אמירות כאלו לרדוף אותך ולהציק לך. ככל שהתקדמתי בתהליך נאלצתי להודות שכנראה יש משהו בדבריו. לא בגלל שכל בני האדם הם אותו דבר, אלא בגלל שהתשובה עצמה דורשת את זה: יש משהו שנקרא קבלת עול מצוות שאינו רציף אלא בינארי, דורש קפיצה ודילוג. שנתיים אחרי שהרמתי את הספר "תשובה" בחנות הספרים במרכז כלל, כשסיימתי את קריאתו של ספר אחר (של גוי חילוני דווקא, סיפור אחר שיסופר בפעם אחרת), הרגע הזה קרה לי. החלטתי שאני הולך לקבל עלי עול מצוות.

הרב שטיינזלץ, ניצחת אותי.

2. ניר מנוסי, סיפור על הרב שטיינזלץ

Three years into my teshuvah process, I got married. My wife had a 3-year-old child from her first marriage. I was determined to escape from Western culture, especially from its popular culture, with the aim of establishing a strictly Hasidic home. But in the second house the boy was exposed to all the movies, comics and cultural heroes that I ran away from, and the older he got the more he would talk about these things. I felt tormented by it all. I had made such a tremendous effort to uproot myself from the world I grew up in, to come closer to Hashem, to the Torah and try to build a home of holiness. Now all my efforts were being sabotaged from within; everything that I did not want in my home was coming in through the back door.

I made an appointment with Rabbi Steinsaltz. I sat in his office and shared the whole situation with him. He listened as he smoked his pipe. His first sentence was, "Nothing ever came out of Yossele Shuhmacher." "Sorry?" I asked with wide eyes. "Oh yes," he sighed, "you are too young to know ..." He briefly told me the story of the Chareidi grandfather who abducted his grandson Yossele Shuchmacher and smuggled him abroad disguised as a girl in order to prevent his parents from raising him as secular (it's available to read on Wikipeda). It didn't work and Yossele was returned to Israel to his parents. In saying this, he was trying to dissuade me from cutting off a child from his parents and his world.

After a short silence he added: "Look, all that is shown to a person is to awaken him to teshuvah. Until now you have repented for your sins from the age of 15, from the age of 20 ... [another puff on the pipe] Now you have to repent for your sins from the age of 5, from 10 ..."

It was as amazing as it was powerful and it completely changed my mind. I realized that the process of teshuvah would require deeper introspection than simply rejecting the culture in which I grew up. I could not run away from it. I needed to gain a deeper sense of inner clarity. The guidance he gave me lasted with me for years.

שלוש שנים לתוך החזרה בתשובה התחתנתי. לאשתי היה ילד בן 3 מנישואיה הראשונים. אני הייתי במסלול בריחה מהתרבות המערבית, בעיקר מהופעותיה העממיות, ובמגמה להקים בית חרדי חסידי למהדרין. אך בבית השני הילד נחשף לכל הסרטים, הקומיקס וגיבורי התרבות מהם ברחתי, וככל שהוא גדל כך היה מדבר עליהם יותר. הרגשתי שזה מענה אותי. עשיתי מאמץ כל כך גדול לעקור עצמי מהעולם בו גדלתי, לבוא לקראת ה' והתורה ולנסות להקים בית בקדושה, והנה משהו מחבל מבפנים בכל המאמצים שלי ומכניס הביתה בדרך האחורית את כל מה שלא רציתי שיהיה בו.

קבעתי פגישה עם הרב שטיינזלץ. ישבתי במשרדו ושיתפתי אותו בכל המצב. הוא הקשיב תוך שהוא מפמפם במקטרתו. המשפט הראשון שלו היה, "לא יצא כלום מיוס'לה שוחמכר". "סליחה?" שאלתי בעינים פעורות. "אה כן", הוא נאנח, "אתה צעיר מדי מכדי להכיר..." הוא סיפר לי בקצרה את הפרשה על הסבא החרדי שחטף את נכדו יוס'לה שוחמכר והבריח אותו לחו"ל בתחפושת של ילדה כדי למנוע מהוריו לגדלו כחילוני (אפשר לקרוא בויקיפדיה). זה לא עבד והילד הוחזר לארץ להוריו. הוא ניסה לומר לי בזה לא לחשוב על לנסות לעשות נתקים קיצוניים בין הילד לעולמו.

לאחר שתיקה קצרה הוסיף: "תראה, כל מה שמראים לאדם זה כדי לעורר אותו לתשובה. עד עכשיו עשית תשובה על החטאים שלך מגיל 15, מגיל 20 ... [פמפום נוסף במקטרת] כעת אתה צריך לעשות תשובה על החטאים שלך מגיל 5, מגיל 10..."

זה היה מדהים וחזק. הפך לי את הראש לגמרי. הבנתי שנידונתי להקרנה מחדש של התרבות בה גדלתי, כדי שלא אוכל לברוח ממנה ואצטרך להמשיך את הבירור הפנימי שלי ביתר עמקות. ההדרכה הזו המשיכה ללוות אותי שנים רבות.

3. R. Dov Singer (Head of Makor Chaim Institutions), My Rav Adin – An Intimate Portrait of Rabbi Steinsaltz

https://mailchi.mp/makorchaim.org/rav-adin?fbclid=IwAR2Cfwien15V-fdn_9WwBwSyahGRGAfDqZugNWrpVUQKqsit6ODyn_Hbj8w

Rav Adin spoke about how our synagogue experience has become much like grown children who put their old father away in an old age home, basically telling Him don't visit us at home, don't invade our lives – we will come to visit You. He insisted that we not be content with synagogue life, but that a true Jewish life should be so much more.

4. R. Elai Ofran

Nine years ago the country erupted following a story about a famous man who was killed in a car accident whose family decided not to donate his organs. Rumor had it that this was the recommendation of rabbis.

A few days later, one of the members of the kibbutz, a woman close to 80 years old [named Hannah], called me and asked to meet. I came to her house and she shared with me the story of her life and especially the stories of the deaths in her life - her first husband who died suddenly at a young age, her son who died of an illness and her daughter who was killed in a car accident. The story of why she called me began here - when her daughter was killed, in the mid-80s, they decided to donate her organs and became one of the pioneering families in this field in Israel. Since then, she occasionally participated

4. הרב אילעאי עופרן

לפני 9 שנים הארץ געשה בעקבות סיפור על אדם מפורסם שנהרג בתאונת דרכים ומשפחתו החליטה לא לתרום את אבריו. השמועה אמרה שזה בעקבות המלצה של רבנים.

כמה ימים אחר כך התקשרה אלי אחת החברות בקיבוץ, אישה בת כמעט 80 וביקשה להיפגש. באתי אליה הביתה והיא שיתפה אותי בסיפור חייה ובעיקר בסיפור מתי - בעלה הראשון שנפטר פתאום בגיל צעיר, בנה שמת ממחלה ובתה שנהרגה בתאונת דרכים. וכאן מתחיל הסיפור שבגללו קראה לי - כשבתה נהרגה, באמצע שנות ה-80, הם החליטו לתרום את אבריה והפכו לאחת מהמשפחות החלוצות בתחום הזה בישראל. מאז היא משתתפת מדי פעם בקבוצת תמיכה להורים שתרמו את איברי יקיריהם. באחת הפגישות האחרונות, התפתח דיון סוער בעקבות אותו

in a support group for parents who had donated their loved ones' organs. In one of the last meetings, a heated discussion ensued following the same news story about the rabbis who ordered the celebrity's family not to donate his organs. "Why do you religious people ask rabbis?" The members of the group slammed Hannah, who returned quite agitated.

"I have not stopped thinking about it for a week," Hannah told me, "I must understand what I went through there, and I must understand why we really went to ask a rabbi."

I was intrigued by the rabbi who 35 years ago, when it was not yet known and accepted, told them to donate the organs, and Hannah replied that it was Rabbi Adin Steinsaltz.

The problem that bothered Hannah the most was that everyone who stood with her on that bitter and rushed Friday in the waiting room at Hadassah Hospital is no longer alive - her husband, the kibbutz nurse and the economic coordinator who traveled with them, all passed away long ago.

"Rabbi Steinsaltz is alive," I said, "You can talk to him." But Hannah rejected the idea outright in embarrassment. After a week Hannah called again - "I want to talk to Rabbi Steinsaltz. But only on the condition that you come with me." So we went one winter evening - Hannah, her husband Aryeh and I, to Rabbi Steinsaltz.

The rabbi remembered the story in great detail, filling in many pieces of the story that for Hannah, had dimmed in the fog of mourning and faded with time.

When Hannah asked the question that was bothering her - "But why did we ask a rabbi?" I expected the rabbi to talk about the halakhic doubt and the severity of the decision, but the rabbi smiled pleasantly through his pipe's cloud of smoke and replied - "When such a disaster happens to a person, and they need to talk to someone. Who can they call? The editor of the literary section of the Davar newspaper? That's why there are rabbis."

He went on: "Ecclesiastes says, 'A bit of folly outweighs wisdom and honor.'" Sometimes foolishness is more precious than wisdom. Not everything people do needs a convincing rational explanation." Then the rabbi turned to me, for the first and last time during the conversation and said to me: "Your grandfather never understood that..."

We left after two hours of conversation, which I experienced as one of the most exciting and empowering of my life. On the way home the words of that famous piyyut (liturgical poem) resonated with me: "The eye cries bitterly yet the heart is happy." More than anything else, I felt the relief that Hannah felt after this healing conversation.

If I had to put my finger on the evening when I realized I wanted to be a community rabbi, it probably would have been that evening.

5. R. Yonatan Roznek

Had Rabbi Adin been a painter, he would probably have been a hyper-realist. So realistic, so clean, no superlatives, no fingerprints. It is doubtful if he even would have signed his name.

סיפור חדשותי על הרבנים שהורו למשפחת הידוען שלא לתרום את אבריו. "אתם הדתיים, למה אתם שואלים רבנים?" הטיחו חברי הקבוצה בחנה, שחזרה נסערת למדי.

"אני לא מפסיקה לחשוב על זה כבר שבוע" אמרה לי חנה, "אני חייבת להבין מה עבר עלי שם, וחייבת להבין למה באמת הלכנו לשאול רב".

הסתקרנתי מיהו הרב שלפני 35 שנה, כשהדבר עוד לא היה מוכר ומקובל, הורה להם לתרום איברים, וחנה השיבה שזהו הרב עדין שטיינזלץ.

הבעיה שהפריעה לחנה יותר מכל הייתה שכל מי שעמד איתה באותו יום ששי מר ונמהר בחדר ההמתנה בבית החולים הדסה, כבר אינו בין החיים - בעלה, אחות הקיבוץ ומרכז המשק שנסעו איתם, כולם כבר שוכני עפר מזמן.

"הרב שטיינזלץ בחיים" אמרתי, "איתו אפשר לדבר". אך חנה דחתה את הרעיון על הסף במבוכה. אחרי שבוע חנה התקשרה שוב - "אני רוצה לדבר עם הרב שטיינזלץ. אבל רק בתנאי שאתה תבוא איתי". כך נסענו בערב חורפי אחד - חנה, אריה בעלה ואני, אל הרב שטיינזלץ.

הרב זכר את הסיפור לפרטי פרטים, השלים לחנה הרבה חלקים שהתעמעמו בערפל האבל ובמרחק הזיכרון.

כששאלה חנה את השאלה שהציקה לה - "אבל למה הלכנו לשאול רב?" ציפיתי שהרב ידבר על הספק ההלכתי ועל חומרת ההכרעה בו, אך הרב חיך בנועם מבעד לענן המקטרת שלו והשיב - "קורה לאדם כזה אסון, והוא חייב לדבר עם מישהו. אל מי הוא יתקשר? אל עורך המדור הספרותי של עיתון דבר? בשביל זה יש רבנים".

והמשיך ואמר לה: "קהלת אומר 'יקר מחכמה מכבוד סכלות מעט' - לפעמים הסכלות יקרה מהחכמה. לא לכל דבר שאנשים עושים צריך הסבר ראציונאלי משכנע". ואז פנה הרב אלי, בפעם הראשונה והאחרונה בשיחה ואמר לי: "ואת זה סבא שלך לא הבין..."

יצאנו משם אחרי שעתיים של שיחה, שהיתה עבורי מהמרגשות והמחזקות שזכיתי להן. בדרך הביתה הרגשתי כמו באותו פיוט מפורסם "עין במר בוכה ולב שמח", ובעיקר הרגשתי את ההקלה שחשה חנה אחרי השיחה המרפאת הזו.

אם הייתי צריך לשים את האצבע על הערב שבו הבנתי שאני רוצה להיות רב קהילה, זה כנראה היה הערב הזה.

5. הרב יונתן רוזנק

אילו היה הרב עדין צייר, הוא כנראה היה היפר ריאליסט. כל כך ריאליסט, כל כך נקי, ללא סופרלטיבים, ללא טביעות אצבע. ספק אם היה חותם את שמו.

Back in those days (about a decade ago) I taught at the Makor Chaim Yeshiva.

In the evening, the students prepared an impromptu surprise for their rabbi, the Rosh Yeshiva, Rabbi Dov Singer - a tish in honor of his birthday.

The tish got off to a start and soon a rumor circulated among the students: "Rabbi Adin is on his way." This made the spontaneous event ten times more special.

About a half hour later the door opened and in walked the hunched figure with childish eyes, eyes that framed the face of that elderly man burning with vitality. He moves among the students and the staff, he speaks, shakes hands...and the yeshiva students break out in song: "When will the Master come? When your deep springs burst forth" (a song about the coming of the Mashiach, from a dream of the Baal Shem Tov).

Rabbi Adin sits down next to Rabbi Dov and the singing slowly fades. He now addresses the students with his characteristic cynical acerbity: "I don't understand, what do you want from this Mashiach? Why exactly are you pestering him so much?" Shock. Silence.

The students do not understand what the rabbi wants from them. Mashiach is Mashiach. It's a good thing and they want him to come. Right??

A brave soul in the group starts to stutter: "Rabbi, um, we want the whole Land of Israel to be ours, don't we?"

Rabbi Adin casts them a smile: "Do you want the whole land? Now? And what will you do with it? Do you know how many uninhabited areas we have in the country today? Who will guard the whole area? Will you go and live there with a tent and a donkey?" Silence.

Another brave soul ventures a thought: "Rabbi, um, I want someone to love me, truly."

Rabbi Adin looks at him warmly and asks, "How old are you?" "16".

"Well. Two more years ... (everyone bursts out laughing), and until then buy a dog ..." (another burst of laughter).

There were a few more attempts to please the rabbi but he waved them all off: "What does this have to do with Mashiach? Don't bother him with these whims."

"Rabbi, so what will Mashaich do?" asked a student.

The rabbi turned inward for a moment: "And Hashem will wipe away tears from every face" - the Messiah will wipe away tears. He will approach every Jew and take his burden off his shoulders for a moment. He'll wipe away our tears for a moment. Then everything will look different ...".

אותם הימים (לפני עשור בערך) לימדתי בישיבת מקור חיים.

בערב הכינו התלמידים הפתעה מאולתרת לרבם, ראש הישיבה שיבל"ט, הרב דב זינגר, טיש לכבוד יום הולדתו.

הטיש יוצא לדרך ושמועה פרוחה בין התלמידים: "הרב עדין בדרך". ידיעה שמקפיצה את ערכו של האירוע המאולתר עשרת מונים.

לאחר כחצי שעה הדלת נפתחת ודמותו השפופה מפציעה, עיניים ילדיות, משובצות בפני הישיש החי כל כך, הבוער, הזה. הוא עובר בין התלמידים ואנשי הצוות, דיבורים, לחיצות ידיים... והתלמידים בשירה סוחפת: "אימתי קא אתי מר לכשיפוצו מעיינותיך חוצה" (שיר על ביאת משיח, מתוך חלומו של הבעש"ט).

הרב עדין מתיישב על יד הרב דב והשירה אט אט שוכחת. כעת הוא פונה אל התלמידים בחדות צינית אופיינית: "אני לא מבין, מה יש לכם עם המשיח הזה? על מה בדיוק אתם מטרידים אותו כל-כך?" הלבם. שקט.

התלמידים לא מבינים מה הרב רוצה מהם. משיח זה משיח. זה טוב ורוצים שהוא יבוא. לא??

אמיץ בקהל מתחיל לגמגם: "הרב, אמם, אנחנו רוצים שכל ארץ ישראל תהיה שלנו לא?"

הרב עדין מביט בחיור: "אתה רוצה את כל הארץ? עכשיו? ומה תעשה איתה? אתה יודע כמה שטחים לא מיושבים יש לנו היום בארץ? מי ישמור על כל השטח? אתה תלך לגור שם עם אוהל וחמור?"

שקט.

עוד אמיץ בקהל: "הרב, אמם, אני רוצה שמישהו יאהב אותי, באמת."

הרב עדין מביט בו בחום אוהב ושואל: "בן כמה אתה?" הוא עונה: "16".

"נו. עוד שנתיים... (פרץ צחוק של כולם), ועד אז תקנה כלב..." (עוד פרץ).

היו שם עוד כמה נסיונות לרצות את הרב אך הוא נפנף את כולם: "מה הקשר למשיח?" הוא אמר, "אל תטרידו אותו עם הגחמות הללו".

"נו הרב, אז מה יעשה המשיח?" שאל תלמיד.

הרב התכנס לרגע אל עצמו: "ומחה ה' דמעה מעל כל פנים" - המשיח ינגב דמעות. הוא יגש לכל יהודי ויוריד לו לרגע את הפעקלעך מהכתפיים. ינגב לנו לרגע קט את הדמעות. ואז הכל יראה אחרת..."